Signature of Invigilators

1. ....

2. ....

EDUCATION
Paper III

Roll No. [ ][ ][ ][ ][ ]

(In figures as in Admit Card)

Roll No. ....

....

(In words)

JY—04/13

Name of the Areas/Section (if any)......................

Time Allowed : $2\frac{1}{2}$ Hours] [Maximum Marks : 200.

Instructions for the Candidates

1. Write your Roll Number in the space provided on the top of this page.
2. Write name of your Elective/Section if any.
3. Answer to short answer/essay type questions are to be written in the space provided below each question or after the questions in test booklet itself. No additional sheets are to be used.
4. Read instructions given inside carefully.
5. Last page is attached at the end of the test booklet for rough work.
6. If you write your name or put any special mark on any part of the test booklet which may disclose in any way your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. Use of calculator or any other Electronics Devices are prohibited.
8. There is no negative marking.
9. You should return the test booklet to the invigilator at the end of the examination and should not carry any paper outside the examination hall.

પરીક્ષાર્થીઓ માટે સૂચનાઓ :

૧. આ પૃષ્ઠના ઉપલા ભાગે આપેલી જગ્યામાં તમારી ક્રમાંક સંખ્યા (રોલ નંબર) લખો.
૨. તમે જે વિકલ્પનો ઉત્તર આપો તેનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરો.
૩. ટૂંક નોંધ કે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ઉત્તર દરેક પ્રશ્નની નીચે આપેલી જગ્યામાં જ લખો. વધારાના કોઈ કાગળનો ઉપયોગ કરશો નહીં.
૪ અંદર આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનથી વાંચો.
૫. આ ઉત્તરપોથીને અંતે આપેલું પૃષ્ઠ કાચા કામ માટે છે.
૬. આ ઉત્તરપોથીમાં ક્યાંય પણ તમારી ઓળખ કરાવી દે એવી રીતે તમારું નામ કે કોઈ ચોક્કસ નિશાની કરી હશે તો તમે આ પરીક્ષા માટે ગેરલાયક સાબીત થશો.
૭. કેલક્યુલેટર અથવા ઈલેક્ટ્રોનિક્સ સાધનો જેવાનો ઉપયોગ કરવો નહીં.
૮. નકારાત્મક ગુણાંક પદ્ધતિ નથી.
૯. પ્રશ્નપત્ર લખાઈ રહે એટલે આ ઉત્તરપોથી તમારા નિરીક્ષકને આપી દેવી. પરીક્ષાખંડની બહાર કોઈ પણ પ્રશ્નપત્ર લઈ જવું નહીં.

FOR OFFICE USE ONLY
Marks Obtained

Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained	Question Number	Marks Obtained
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					

Total Marks Obtained..........................

Signature of the co-ordinator..............

(Evaluation)

SEAL

EDUCATION
શિક્ષણ
PAPER-III
પ્રશ્નપત્ર-III

Note : This paper has two parts (A and B). All questions are compulsory.

નોંધ : આ પ્રશ્નપત્રના અ અને બ એમ બે વિભાગો છે. બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

Part A
વિભાગ–અ

Note : This part has ten short essay type questions of **16** marks, each to be answered in about three hundred words each.

નોંધ : વિભાગ અ માં દસ લઘુ નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નો છે. દરેકના ગુણાંક **16** છે. દરેક ઉત્તર આશરે **300** શબ્દોમાં લખાયેલો હોવો જરૂરી છે.

1. Describe the concepts of knowledge, reality and values in terms of Vedant as against that of western idealism and bring out their educational implications.

   પશ્ચિમી આદર્શવાદની વિરુદ્ધમાં વેદાંતની દૃષ્ટિએ જ્ઞાન, યથાર્થતા અને મૂલ્યોની સંકલ્પનાઓનું વર્ણન કરો. અને તેમાંના શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ જણાવો.

2. How is equality of educational opportunity different from identity of educational opportunity? Suggest three specific measures which in your opinion will promote equality of educational opportunity with reference to gender disparities.

શૈક્ષણિક તકોની સમાનતા એ શૈક્ષણિક તકોની એકરૂપતાથી કઈ રીતે ભિન્ન છે? લિંગ અસમાનતાના સંદર્ભમાં ત્રણ વિશિષ્ટ ઉપાયો સૂચવો જે તમારી દૃષ્ટિએ શૈક્ષણિક તકોને વધારવા માટે પ્રોત્સાહિત કરશે.

3. Enumerating the emotional and intellectual characteristics of adolescents in terms of Piaget's model, indicate the educational strategies for curriculum design and curriculum transactions in India.
પિયાજેના મોડેલ પ્રમાણે કિશોરોના/તરૂણોના સંવેગાત્મક અને બૌદ્ધિક લક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખીને ભારતમાં અભ્યાસક્રમ સંરચના અને અભ્યાસક્રમના અમલીકરણ માટેની શૈક્ષણિક પ્રયુક્તિઓ જણાવો.

4. Bring out the theoretical and operational differences in classical and operant conditioning paradigms and give five examples from class room leaving processes of acquisition and extinction with reference to any subject for the two paradigms.

શાસ્ત્રીય અને કારક અભિસંધાનના પ્રતિમાનોમાં સૈદ્ધાંતિક અને પ્રક્રિયાત્મક રીતે રહેલાં તફાવતો જણાવો. અને કોઈપણ એક વિષયના સંદર્ભમાં આ બન્ને પ્રતિમાનો માટે વર્ગશિક્ષણ પ્રક્રિયાઓમાંથી 'પ્રાપ્તિ' અને 'વિલોપ' ના પાંચ ઉદાહરણો આપો.

5. What is meant by 'conflict' ? Disscuss various methods of 'conflicts resolution' and 'frustration tolerance' which are usually employed by parents, teachers and students.

આંતર્દ્વંદ્વ એટલે શું? વાલીઓ, શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા સામાન્યતઃ ઉપયોગમાં લેવામાં આવતી 'આંતર્દ્વંદ્વ સમાધાન' અને 'હતાશા-સહનશીલતા' ની વિવિધ પદ્ધતિઓની ચર્ચા કરો.

6. Give three most important principles of guidance. How is guidance different from counselling ? Indicate the non-directive counselling technique alongwith its procedures and limitations.
માર્ગદર્શનના ત્રણ મુખ્ય મહત્વના સિદ્ધાંતો જણાવો. માર્ગદર્શન, પરામર્શથી કઈ રીતે જુદું પડે છે? અનિદેશાત્મક પરામર્શ પ્રવિધિની પદ્ધતિઓ અને મર્યાદાઓને દર્શાવો.

7. How is a 'hypothesis' in research different from 'hunch' ? Describe the difference between a 'substantive research hypothesis' and a 'null hypothesis' by giving *two* examples. What is the procedure for testing of hypothesis ?
સંશોધનમાં 'ઉત્કલ્પના' એ 'ભાસ' થી કઈ રીતે અલગ છે? 'મુખ્ય સંશોધન ઉત્કલ્પના' અને શૂન્ય ઉત્કલ્પના વચ્ચેનો તફાવત બે ઉદાહરણો આપી વર્ણવો. ઉત્કલ્પનાઓની ચકાસણી કરવા માટે શી પદ્ધતિ અપનાવાય છે?

8. What are the main exemplars of qualitative research in education ? How is qualitative research different from hypothetico-deductive research ? Mention *three* research sites where qualitative research approach may be considered appropriate.
શિક્ષણમાં ગુણાત્મક સંશોધનનાં મુખ્ય દૃષ્ટાંતો કયાં છે? ગુણાત્મક સંશોધન કઈ રીતે ઉત્કલ્પના-નિગનાત્મક સંશોધનથી જુદું પડે છે? જયાં ગુણાત્મક સંશોધન શકય હોય એવાં ત્રણ યોગ્ય સંશોધન-સ્થળોનો ઉલ્લેખ કરો.

9. Outline the distinct features of educational administration in U.S.A., U.K. and India and highlight the main problems being faced in managing quality of teaching, learning and evaluation in the respective countries.
સંયુક્ત રાષ્ટ્ર અમેરિકા, યુનાઈટેડ કીંગડમ તથા ભારતના શૈક્ષણિક પ્રશાસનની મુખ્ય વિશેષતાઓની રૂપરેખા જણાવો. સંદર્ભિત દેશોમાં શિક્ષણ, અધ્યયન અને મૂલ્યાંકનની ગુણવત્તા માટેનો પ્રબંધ કરવા માટે કયા મુખ્ય પ્રશ્નો નડે તે પર પ્રકાશ નાંખો.

10. What are the various models of curriculum design ? Explain the constructivist approach to curriculum development and the role of formative and summative evaluation in ensuring its effectiveness in the Indian context.
'અભ્યાસક્રમ સંરચના'ના વિવિધ મોડેલો કયાં? અભ્યાસક્રમની રચનામાં 'રચનાવાદી અભિગમ' ની વ્યાખ્યા આપો. ભારતના સંદર્ભમાં એની અસરકારકતાને નિશ્ચિત કરવા માટે પ્રક્રિયાત્મક અને સંકલનાત્મક મૂલ્યાંકનની ભૂમિકા જણાવો.

Part B
વિભાગ–બ

Note : This part has only **one** question of **40** marks. It should be answerd in about eight hundered words.

નોંધ : વિભાગ **બ** માં **એક** પ્રશ્ન છે અને તે **40** ગુણાંક ધરાવે છે. એનો ઉત્તર આશરે **800** શબ્દોમાં આપવો જરૂરી છે.

11. Differentiate between perspective planning and institutional planning with respect of school education in Gujrat State. How will you link it up with the Total Quality Management (TQM) approach ? Give three examples that will illustrate its application in school education sector.
ગુજરાત રાજ્યના સંદર્ભમાં 'સંદૃષ્ટિ આયોજન' અને 'સંસ્થાકીય આયોજન' વચ્ચેનો તફાવત જણાવો. સંપૂર્ણ ગુણવત્તા વ્યવસ્થાપન અભિગમ વડે આને કેવી જોડી શકાય? શાળાકીય શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં આનો (TQM) ઉપયોગ કરીને ત્રણ ઉદાહરણો આપો.

Or

અથવા

Do you think that quality concerns in educational organization are related to the leadership styles ? What should be the planning processes, supervision, and bench marking procedures to improve the educational administration in your State ? Indicate possibility of adopting SWOT analysis in this regard.
શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ગુણવત્તા અંગેની ચિંતાઓ માટે નેતૃત્વ શૈલીઓ જવાબદાર છે એવું તમે માનો છો? તમારા રાજ્યમાં શૈક્ષણિક સંચાલનની સુધારણા માટે આયોજન પ્રક્રિયાઓ, નિરીક્ષણ અને માનદંડ પદ્ધતિઓ કેવા પ્રકારની હોવી જોઈએ? આ સંદર્ભમાં SWOT વિશ્લેષણની પ્રક્રિયાનો સ્વીકાર કરવા માટેની શકયતાઓ જણાવો.

Or

અથવા

11. How is Norm-Referenced Testing (NRT) different from Criterion-Referenced-Testing (CRT) ? Give five items as an example of tests under NRT and CRT. Can the two approaches be combined for improving the credibility of educational evaluation ? If yes, how ? If no, why ?
માનક-સંદર્ભ પરીક્ષણ એ કસોટી સંદર્ભ પરીક્ષણથી કઈ રીતે જુદું પડે છે? NRT અને CRT બન્ને માટે પાંચ પાંચ પ્રશ્નોના ઉદાહરણો આપો. શૈક્ષણિક મૂલ્યાંકનની વિશ્વાસયોગ્યતાની સુધારણા માટે આ બન્ને અભિગમોનું જોડાણ થઈ શકે? જો હા હોય તો શા માટે અને ના તો પણ શાથી?

Or

અથવા

What are the new trends in Educational Measurement and Evaluation ? Mention atleast five tools of measurement and evaluation that are helpful in prompting quality concerns at the process level.
શૈક્ષણિક માપન અને મૂલ્યાંકનનાં નવા પ્રવાહો કયાં છે? પ્રક્રિયાત્મક સ્તર પર ગુણવત્તાને વધારવા માટે ઉપયોગી એવા, ઓછામાં ઓછા, માપન અને મૂલ્યાંકનના પાંચ ઉપકરણોનો ઉલ્લેખ કરો.

Or

અથવા

11. How will you differentiate between Technology in Education and Technology of Education ? Discuss three most important procedures usually advocated for modifying teaching behaviour at understanding and reflective levels of teaching.

શિક્ષણમાં પ્રૌદ્યોગિકી અને શિક્ષણની પ્રૌદ્યોગિકી વચ્ચે તમે શી રીતે ભેદ પાડો છો? શિક્ષણના અવબોધ અને વિમર્શિત ચિંતન સ્તર પર શિક્ષકવ્યવહારની સુધારણા માટે અતિ મહત્વની ત્રણ એવી પદ્ધતિઓ બતાવો જેની સામાન્યતઃ ભલામણ કરી શકાય.

Or

અથવા

What are the main limitations of Programmed Instructional procedures (linear and branching) when applied to behaviour modification of teachers ? Do you think that these procedures are different from Information Processing Models of teaching ? Give reasons in support of your answer.

જ્યારે શિક્ષકના વર્તનવ્યવહારની સુધારણા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવે ત્યારે અભિક્રમિત અધ્યયન પદ્ધતિઓ (રેખીય અને પ્રશાખીય) ની મુખ્ય મર્યાદો કઈ છે? શું તમે વિચારો છો કે શિક્ષણનું માહિતી પ્રક્રમણ મોડેલ આ પદ્ધતિઓથી જુદું પડે છે? તમારા ઉત્તરના સમર્થનનાં કારણો દર્શાવો.

Or

અથવા

11. What should be the strategy for addressing the needs of Gifted and creative children vis-a-vis those who are mentally and physically challenged ? Give a detailed blue print of procedures for organising an effective educational intervention for any of such categories of children.

માનસિક રીતે અને શારીરિક રીતે ક્ષતિપૂર્ણ બાળકોની તુલનામાં પ્રતિભાશાળી અને સર્જનશીલ બાળકોની જરૂરિયાતોને પરિપૂર્ણ કરવા માટેની કઈ પ્રયુક્તિઓ હોવી જોઈએ? આવાં કોઈપણ પ્રકારના બાળકો માટે અસરકારક શૈક્ષણિક ઉપક્રમ યોજવા માટેની વિસ્તૃત રૂપરેખા આપો.

Or

અથવા

Do you think juvenile delinquency is an educational problem ? What are the main features of approaches in dealing with delinquent children as against those who are learning disabled or mentally or physically challenged ?

તમે વિચારો છો કે 'નાની ઉંમરના અપરાધ' એ શૈક્ષણિક સમસ્યા છે? અધ્યયન અક્ષમ અથવા માનસિક અથવા શારીરિક ક્ષતિપૂર્ણ બાળકોની તુલનામાં અપરાધી બાળકો સાથે વર્તન કરવા માટેનાં અભિગમોના મુખ્ય લક્ષણો કયા કયા છે?

Or

અથવા

11. What is the new advocacy for vitalising the role of 'practice teaching' in teacher education courses ? Suggest some specific plans to improve the effectiveness of such courses at the pre-service level of elementary teacher education programme in the State of Gujrat.

અધ્યાપકોના શિક્ષણના શિક્ષણ અભ્યાસની અભ્યાસ ભૂમિકાને જીવંત બનાવવા માટે નવીનતમ પહેલ કઈ છે? ગુજરાત રાજયમાં પ્રાથમિક સ્તરના અધ્યાપકોના શિક્ષણના પૂર્વસેવા સ્તરને અસરકારક બનાવવા માટે વિશિષ્ટ યોજનાઓ સૂચિત કરો.

Or

અથવા

How is school effectiveness related to teacher education programmes ? In what way, teacher education programmes in India can benefit from interaction with other institutions ? Indicate the role of NCTE in this regard especially in the context of its MOU with NAAC.

અધ્યાપક શિક્ષણ કાર્યક્રમો સાથે શાળા અસરકારકતા કેવો સંબંધ ધરાવે છે? ભારતમાં અધ્યાપક શિક્ષણના કાર્યક્રમો અન્ય સંસ્થાઓની આંતરક્રિયાઓ દ્વારા કઈ રીતે લાભદાયી બનાવી શકાય? આ સંદર્ભમાં અધ્યાપક શિક્ષા પરિષદ (NCTE) ની ભૂમિકા NAAC સાથે થયેલા MOU ના સંદર્ભમાં દર્શાવો.